

Żniwa w 1932 roku

„PIĘKNE JESTEŚ MAZOWSZE, STĄD WZIAŁEM SKRZYDŁA DO LOTU...”. ŚLADAMI WOLNOŚCI KU POLSKOŚCI

Monika Jabłońska

KATEGORIA WIEKOWA: 10-14 LAT

ADRESAT: uczniowie w wieku 10–14 lat.

CZAS ZAJĘĆ: 90 minut (2 × 45 minut).

SŁOWA KLUCZOWE: historia, gra edukacyjna, ludzie Mazowsza, wychowanie patriotyczne, edukacja regionalna, zabytki Płocka, Józef Piłsudski, fabryki.

WPROWADZENIE

Prezentowany scenariusz zajęć może posłużyć jako forma zajęć upamiętniających odzyskanie przez Polskę niepodległości, a także przybliżający historię i znaczenie tego ważnego wydarzenia. Scenariusz proponuje grę edukacyjną w połączeniu z miejską grą terenową, w której ujęto aspekty historyczny, geograficzny, ekonomiczny, psychologiczny oraz urbanistyczno–architektoniczny w kontekście regionu Mazowsza, małej ojczyzny, a także Polski. W grze edukacyjnej uwzględniono elementy pracy metodą projektu w odniesieniu do nowej podstawy programowej. Ślady wolności to: ludzie, budowle, sztuka, przyroda, a przede wszystkim działania sprawiające, iż dziś jesteśmy wolnym narodem. Zadaniem uczestników gry jest odszukanie wszystkich śladów wolności oraz rozwiązanie ukrytych zadań, a także wypełnienie arkusza gry podczas pracy w klasie i na wycieczce edukacyjnej. W czasie zajęć angażujemy wrozoną potrzebę ruchu u dzieci oraz chęć poznawania, dajemy im również możliwość samodzielnego dochodzenia do wiedzy oraz rozwijania konstruktywnego myślenia, uczymy pracy w zespole.

CEL OGÓLNY

Zdobywanie i pogłębianie wiedzy związanej z regionem Mazowsza i przede wszystkim Płocka.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Uczeń:

- buduje tożsamość narodową;
  - pogłębia wiedzę historyczną;
  - zna symbole narodowe;
  - zna miasta położone na terenie Mazowsza;
  - zna fabryki powstające w okresie międzywojennym na Mazowszu;
  - zna zabytki, budowle, pomniki w swojej okolicy i postaci związane z odzyskaniem przez Polskę niepodległości.
-

METODY PRACY:

- metoda samodzielnego dochodzenia do wiedzy – klasyczna metoda problemowa;
  - metody waloryzacyjne – ekspresyjna, impresyjna;
  - metoda praktyczna – ćwiczenia.
-

FORMY PRACY:

- praca w grupie,
- praca indywidualna.

POMOCE DYDAKTYCZNE:

- mapy,
- komputer,
- telefon z aplikacją GPS nawigacja,
- arkusze papieru formatu A1 z mapą konturową Mazowsza,
- kolorowe flamastry,
- klej.

ZAŁĄCZNIKI:

1. Karta gry *Śladami wolności ku polskości*.
2. Zadania do stanowisk.
3. Odpowiedzi do zadań.
4. Pomoce do gry.

BIBLIOGRAFIA

J. Choińska-Mika, M. Kulesza, K. Mika, W. Morawski, H. Wajs, *Mazowsze*, Wydawnictwo Kartograficzne Daunpol Sp. z o.o., Warszawa 2011.

Dzieje Mazowsza lata 1527–1794, t. 2, red. H. Samsonowicz, Wyższa Szkoła Humanistyczna im. A. Gieysztora, Pułtusk 2006.

Dzieje Mazowsza lata 1795–1918, t. 3, red. J. Szczepański, Akademia Humanistyczna im. A. Gieysztora, Pułtusk 2012.

Dzieje Mazowsza lata 1918–1939, t. 4, red. J. Szczepański, Akademia Humanistyczna im. A. Gieysztora, Pułtusk 2010.

Warszawa i Mazowsze w walce o niepodległość kraju w latach 1794–1920, red. A. Koseski, A. Stawarz, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 2001.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

CZĘŚĆ WSTĘPNA

1. Czynności organizacyjno-porządkowe. Scenariusz może być realizowany przez jedną klasę, wtedy dzielimy ją na 5–8-osobowe grupy, lub kilka klas, wówczas każda klasa stanowi zespół. Konieczne jest zapewnienie odpowiedniej liczby opiekunów. Dzieci mają za zadanie rozwiązać zadania z wykorzystaniem przygotowanych materiałów.
2. Nauczyciel wcześniej przygotowuje w sali lekcyjnej stanowiska i ukryte zagadki. Przed rozpoczęciem gry dzielimy uczniów na grupy, nadajemy numer

każdej grupie i rozdajemy uczniom kartę gry. Zadanie 1 to odgadnięcie zagadki. Zadanie 2 to udzielenie odpowiedzi na pytania.

- Stanowisko nr 1: drzwi sali lekcyjnej z przyklejonymi kopertami, w których znajdują się zadania oznaczone numerami grup.
- Stanowisko nr 2: zawieszona w dowolnym miejscu mapa *Odbudowa państwa polskiego 1918–1922* z zapisaną datą odzyskania przez Polskę niepodległości: 11.11.1918 r. (datę umieszczamy w punkcie, w którym jest zaznaczona Warszawa). Na mapie przyklepamy zadanie nr 3.

- Stanowisko nr 3: stos różnych wspólnych gazet z ukrytymi między nimi wydrukami gazet z 1918 r. i dokumentów dotyczących wydarzeń historycznych związanych z odzyskaniem przez Polskę niepodległości.
- Stanowisko nr 4: komputer oklejony flagą Polski, zabezpieczony hasłem dostępu. Obok komputera lub na klawiaturze umieszczamy kopertę z zadaniem. W kopercie znajduje się fotografia z napisem na odwrocie: „Sulejówek”, pocięta na kawałki. Na pulpicie zakładamy folder o nazwie *Śladami wolności ku polskości* z dalszą instrukcją gry. W folderze znajduje się notatka *Śladami wolności ku polskości* (dokument Word).

Treść notatki:

Przed Polakami wiele pracy. Trzeba odbudować Polskę. To niełatwe zadanie. Konieczne będą: odbudowa gospodarki, reforma oświaty, reforma rolna, rozbudowa linii kolejowych oraz budowa portu w Gdyni. Jednak to nie koniec walk o granice wyzwolonej Polski. Na wielu frontach toczą się boje o ziemię polskie. Waszym zadaniem jest odszukanie trzech miast na terenie Mazowsza, w których rozegrano bitwy o niepodległość.

- Stanowisko nr 5: w widocznym miejscu kładziemy tomik poezji Władysława Broniewskiego z umieszczonymi w środku ilustracjami niepodpisanych zabytków różnych miast na Mazowszu oraz informację odnośnie do zadania nr 6.
- Stanowisko nr 6: nie wymaga specjalnego przygotowania. Uczniowie zastanawiają się nad odpowiedzią na pytanie z karty gry – pozostają na swoich miejscach.
- Stanowisko nr 7: instrukcję do zadania 7 i mapę Płocka oraz stare fotografie przedstawiające Płock z lat

1918–1920 umieszczamy na tablicy za pomocą magnesów.

- Stanowiska nr 8 i 9: gra odbywa się w terenie (Płock).
- Stanowisko nr 10: miejsca dla grup wyposażone w arkusze A1 z mapą konturową Mazowsza, flamastry, klej i nożyczki.

CZĘŚĆ GŁÓWNA

1. Nauczyciel wita uczniów przed drzwiami sali lekcyjnej. Następnie dzieli ich na grupy, którym nadaje numery. Takie same numery znajdują się na zadaniach przeznaczonych dla poszczególnych grup. Każda z grup otrzymuje materiały (kartę gry do pokoju zagadek) i ukryte zadania. Nauczyciel zapoznaje uczniów z celami oraz zasadami gry.
2. Uczniowie kolejno odczytują i rozwiązują zadania od 1 do 7, a następnie szukają kolejnych stanowisk na podstawie wskazówek. Zabierają wszystkie materiały, z którymi pracowali.
3. Na etapie wykonywania zadania 8 uczniowie przygotowują się do wyjścia w teren.
4. Uczniowie szukają podanych punktów adresowych, rozwiązują zadanie 8 i 9.
5. Powrót do szkoły.
6. Wykonanie plakatu *Śladami wolności ku polskości*.

CZĘŚĆ PODSUMOWUJĄCA

1. Wykonanie pracy w grupie z materiałów zebranych podczas gry. Uczniowie mają stworzyć plakat historyczny odnoszący się do odzyskania przez Polskę niepodległości.
2. Ewaluacja: prezentacja plakatów. Podsumowanie wyników. Nagrodzenie uczniów. Swobodna rozmowa kierowana. Nauczyciel zadaje pytania:
  - Jakie zadanie najbardziej Was zaskoczyło?
  - Co zapamiętałeś z zajęć?

Załącznik nr 1.

Karta gry *Śladami wolności ku polskości*

Grupa numer: .....

Stanowiska i zadania	Odpowiedzi	Punkty
Stanowisko nr 1 Zadanie 1. Zagadka Jak nazywa się karta, na której mieści się cały świat?	.....	1 p. za poprawną odpowiedź ..... p.
Stanowisko nr 2 Zadanie 2. Pytania: 1. Określ na podstawie mapy, czy miejscowość, w której mieszkacie, leżała na terenie Polski w 1918 r.? 2. Jakie wydarzenie jest związane z datą 11.11.1918 r.?	Pytanie 1: .... Pytanie 2:	1 p. za poprawną odpowiedź ..... p. 1 p. za poprawną odpowiedź ..... p.
Stanowisko nr 3 Zadanie 3. Pytania: 1. Kto wchodził w skład Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej? Wymień trzy postacie. 2. Kogo przedstawia ilustracja zamieszczona w jednodniówce okolicznościowej „Jesteśmy”? 3. Podaj imię i nazwisko pułkownika pełniącego funkcję zastępcy dowódcy wojsk polskich J. Piłsudskiego. 4. Odszyfruj jeden z podpisów na dokumencie przekazania władzy J. Piłsudskiemu.	Pytanie 1: .... Pytanie 2: .... Pytanie 3: .... Pytanie 4:	1 p. za odnalezienie wszystkich materiałów ..... p. Odpowiedzi: Za każdą poprawną odpowiedź 1 p. Pytanie 1: ..... p. Pytanie 2: ..... p. Pytanie 3: ..... p. Pytanie 4: ..... p.
Stanowisko nr 4 Zadanie 4. Uzupełnij brakujące słowa w wypowiedzi Marszałka J. Piłsudskiego.	Wypowiedź: „Praca ludzkich ..... praca ludzkich ..... i praca ludzkich ..... – wszystko to, co nazywamy ..... to właściwie jest przetworem tego ..... – człowieczej pracy. Specjalnie człowiek nie chce szanować największej potęgi – swego żywiołu ..... choć tam właśnie	Za każdą poprawnie podaną część wypowiedzi 1 p. ..... p. (0–7 p.)

Stanowiska i zadania	Odpowiedzi	Punkty
Stanowisko nr 5 Zadanie 5. Na podstawie odszukanych ilustracji zapisz nazwy trzech miast położonych na terenie Mazowsza, w których odbyły się walki o wolność Polski.	1. .... 2. .... 3.	Za każde wskazane miasto 1 p. ..... p.
Stanowisko nr 6 Zadanie 6. Napisz, jakie możliwości rozwoju dawały Mazowszu powstające fabryki i porty? Możesz podać maksymalnie cztery przykłady.	1. .... 2. .... 3. .... 4.	Za każdy przykład 1 p. ..... p.
Stanowisko nr 7 Zadanie 7. Rozpoznaj miejsca z fotografii. Podaj obecne nazwy tych ulic.	1. .... 2. .... 3.	Za każdą poprawnie wskazaną lokalizację z fotografii 1 p. ..... p.
Stanowisko nr 8 Zadanie 8. Wpisz postaci z pomników i budowlę, które są związane z okresem odzyskania przez Polskę niepodległości. Adres 1: Płock, ul. Kolegialna 15 Adres 2: Płock, ul. Tadeusza Kościuszki 14 Adres 3: Płock, ul. Kazimierza 27	1. .... 2. .... 3.	Za każdą poprawnie rozszyfrowany adres 1 p. ..... p.
Stanowisko nr 9 Zadanie 9. 1. Podaj obecną nazwę placu Floriańskiego. 2. Jaki pomnik znajduje się na placu?	1. .... 2.	Za każdą poprawną odpowiedź 1 p. ..... p.
Stanowisko nr 10 Zadanie 10. Wykonajcie plakat pod tytułem <i>Śladami wolności ku polskości</i> . Wykorzystajcie wszystkie zgromadzone dotychczas materiały.		Punktacja za plakat do 10 p. ..... p.

Załącznik nr 2.

Zadania do stanowisk

Uwaga: Odpowiedzi na pytania wpiszcie do karty gry.

Stanowisko nr 1

Zadanie 1.

Wejdźcie do sali lekcyjnej i odgadnijcie zagadkę: Jak nazywa się karta, na której mieści się cały świat?, a następnie ją odszukajcie.

Stanowisko nr 2

Zadanie 2.

Mapa *Odbudowa państwa polskiego 1918–1922* odnaleziona. Zatrzymajcie się! Pomyślcie i określcie na podstawie mapy, czy miejscowość, w której mieszkacie, leżała na terenie Polski w 1918 r.? Odwróćcie się plecami do mapy i spojrzcie przed siebie. Jakie wydarzenie związane jest z datą 11.11.1918 r.?

Stanowisko nr 3

Zadanie 3.

Wśród stosu gazet wyszukajcie ukryte informacje związane z historią odzyskania przez Polskę niepodległości. Informacje pomogą wam odpowiedzieć na pytania. Świetnie! Prasa przeczytana. Rozejrzyjcie się! Poszukajcie przedmiotu, na którym naklejono jeden z symboli narodowych.

Stanowisko nr 4

Zadanie 4.

Brawo! Świetnie wam idzie. Waszym zadaniem jest uzyskanie dostępu do komputera. Aby się zalogować, potrzebne jest hasło, które odnajdziecie po ułożeniu fotografii, na jej odwrocie. Następnie wejdźcie na stronę www.youtube.pl i wpiszcie: „Marszałek Józef Piłsudski – przemówienie radiowe z 1924” (czas 2:05). Wykonajcie zadanie zamieszczone w karcie gry. Zabierzcie fotografię ze sobą. Na ekranie pulpitu odszukajcie folder o nazwie *Śladami wolności ku polskości* i notatkę w programie Word. Waszym zadaniem jest odszukanie w klasowej bibliotece tomiku poezji Władysława Broniewskiego, który wskaże wam drogę.

Stanowisko nr 5

Zadanie 5.

„Piękne jesteś Mazowsze, stąd wziąłem skrzydła do lotu...” – to słowa Władysława Broniewskiego, poety i pisarza tworzącego w okresie odzyskania przez Polskę niepodległości, pochodzącego z Płocka, miasta należącego do ziemi mazowieckiej. To właśnie w Płocku w listopadzie 1918 r. płocczanie rozbroili garnizon niemiecki. W dniach 18–19.08.1920 r. miasto przez 21 godzin broniło się przed bolszewikami, którzy tu się skierowali po nieudanym ataku na Włocławek. Nie tylko Płock walczył o wolność. Waszym zadaniem będzie wskazanie na podstawie materiału zdjęciowego trzech innych miast, które walczyły o niepodległość. Zdjęcia zostały ukryte między wierszami Władysława Broniewskiego. W tomiku znajdziecie również zadanie 6.

Stanowisko nr 6**Zadanie 6.**

Polska rosła w siłę. Nadszedł czas na budowanie polskiej gospodarki i przemysłu. Powstawały nowe zakłady przemysłowe. Jednym z nich była fabryka broni Łucznik, z której Radom zasłynął w całym kraju i wielu miejscach poza jego granicami. Potężne zakłady zbrojeniowe wybudowano w latach 1923–1926. Jednym z etapów rozwoju gospodarki było powstanie Centralnych Warsztatów Samochodowych Departamentu Samochodowego Ministerstwa Spraw Wojskowych – zostały założone w Warszawie pod koniec 1918 r. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości uruchomiono z rozkazu Józefa Piłsudskiego pierwszy polski port wojenny w Modlinie. Na podstawie tej krótkiej informacji zastanówcie się i napiszcie, jakie możliwości rozwoju dawały Mazowszu powstające fabryki i porty? Możecie podać maksymalnie cztery przykłady. Następnie przyjrzyjcie się wszystkim fotografiom i wybierzcie tylko te, które dotyczą rozwoju fabryk i przemysłu na terenie Mazowsza po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Fotografie zabierzcie ze sobą. A teraz spójrzcie na tablicę, tam znajdziecie dalsze wskazówki.

Stanowisko nr 7**Zadanie 7.**

Sprawdźmy, jak dobrze znacie swoją miejscowość. Przed wami stare fotografie Płocka z lat 1918–1920. Spróbujcie odnaleźć miejsca z fotografii – na jakich ulicach znajdują się pokazane obiekty. A teraz pora ruszać w drogę! Przygotujcie się do wyjścia. Zabierzcie ze sobą mapę i telefon z nawigacją. Odszukajcie wskazane adresy.

Stanowisko nr 8**Zadanie 8.**

Najmniejszy zakątek Mazowsza, nasza mała ojczyzna skrywa ślady walki o wolność. Te ślady to ludzie, pomniki, budowle. Waszym zadaniem jest dotarcie pod wskazane adresy i odszukanie śladów związanych z odzyskaniem przez Polskę niepodległości. Jakie postacie z pomników, znajdujących się w waszej miejscowości, i jaka budowla są związane z okresem odzyskania przez Polskę niepodległości? W tym celu wykorzystajcie telefony wyposażone w nawigację.

Adres 1: Płock, ul. Kolegiarna 15;

Adres 2: Płock, ul. Tadeusza Kościuszki 14;

Adres 3: Płock, ul. Kazimierza 27.

W ostatnim punkcie adresowym znajdziecie białą kopertę ze wskazówkami, co czeka was dalej.

Stanowisko nr 9**Zadanie 9.**

Brawo! Udało Wam się dotrzeć bardzo daleko. Przed Wami ostatnie zadanie w terenie. W krótkiej notatce wspomniano tutaj o placu Floriańskim znajdującym się w Płocku. Przyjrzyjcie się fotografii i podajcie, jaką nazwę to miejsce nosi dziś. Bezpiecznie wracajcie do szkoły.

Stanowisko nr 10**Zadanie 10.**

Wykonajcie plakat pod tytułem *Śladami wolności ku polskości*. Wykorzystajcie wszystkie zgromadzone dotychczas materiały.

Załącznik nr 3.

Odpowiedzi

Stanowisko nr 1

Mapa.

Stanowisko nr 2

Tak, moja miejscowość znajdowała się na terenach wyzwolonych.

11.11.1918r. – odzyskanie przez Polskę niepodległości.

Stanowisko nr 3

Pytanie 1: np. Ignacy Daszyński, Wincenty Witos, Błażej Stolarski;

Pytanie 2: Józefa Piłsudskiego;

Pytanie 3: Edward Rydz-Śmigły;

Pytanie 4: Aleksander Tokarski.

Stanowisko nr 4

1. Hasło do komputera: Sulejówek

2. Uzupełniona wypowiedź J. Piłsudskiego:

„Praca ludzkich **mózgów**, praca ludzkich **serc** i praca ludzkich **mięśni** – wszystko to, co nazywamy **kulturą**, to właściwie jest przetworem tego **ludzkiego żywiołu** – człowieczej pracy. Specjalnie człowiek nie chce szanować największej potęgi swego żywiołu – **pracy zbiorowej**, chociaż tam właśnie **największe cuda tworzy**”.

Stanowisko nr 5

Nowy Dwór Mazowiecki (Modlin), Sierpc, Płock.

Stanowisko nr 6

- Wzrost zatrudnienia, spadek bezrobocia.
- Możliwość eksportowania polskich towarów.
- Unowocześnienie wyposażenia wojsk polskich.
- Rozwój przemysłu.
- Wzmocnienie sił obronnych wojsk polskich.

Stanowisko nr 7

Fotografia 1. Płock, ul. Grodzka;

Fotografia 2. Płock, ul. Małachowskiego;

Fotografia 3. Płock, ul. Tumską.

Stanowisko nr 8

Adres 1. Józef Piłsudski.

Adres 2. Władysław Broniewski.

Adres 3. Kościół Mariawitów w Płocku.

Stanowisko nr 9

Plac Obrońców Warszawy.

Materiały do stanowiska nr 3

REPUBLIKA POLSKA TYMCZASOWY RZĄD LUDOWY.

Obywatele!

Reakcyjne i ugodowe rządy Rady Regencyjnej zostały przez Lud Polski obalone. Z polecenia stronnictw ludowych i socjalistycznych b. Królestwa i Galicji ogłaszamy się za

Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej,

ujmując w swoje ręce pełnię władzy do chwili zwołania Sejmu Ustawodawczego.

Komendantem naczelnym wszystkich wojsk polskich mianujemy zastępcę
J. PIŁSUDSKIEGO, pułkownika EDWARDA RYDZA-SMIGŁEGO.

TYMCZASOWY RZĄD LUDOWY REPUBLIKI POLSKIEJ:

Tomasz Arciszewski,	Juljan Poniatowski,
Ignacy Daszyński,	Wacław Sieroszewski,
Medard Downarowicz,	Błażej Stolarski,
Gabryel Dubiel,	Stanisław Thugutt,
Marjan Malinowski,	Wincenty Witos,
Jędrzej Moraczewski,	Bronisław Ziemięcki.
Tomasz Nocznicki,	

Lublin—Kraków d. 7 Listopada 1918 r.

Do Naczelnego Dowódcy

Wojsk Polskich

JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO .

Stan przejściowy podziału zwierzchniej władzy państwowej, ustanowiony odezwą z dnia 11 listopada 1918 r. nie może trwać bez szkody dla powstającego Państwa Polskiego.

Władza ta powinna być jednolita.

Wobec tego, kierując się dobrem Ojczyzny, postanawiamy Radę Regencyjną rozwiązać, a od tej chwili obowiązki nasze i odpowiedzialność względem narodu polskiego w Twoje ręce, Panie Naczelnny Dowódco, składamy do przekazania Rządowi Narodowemu.

Warszawa, dnia 14 listopada 1918 r.

+ Aleksander Halkowski
Aleksander Lubomirski
Józef Ostrowski

Nr 168.

Warszawa, Poniedziałek

7 Października 1918 roku.

Rok I.

PRENUMERATA:

Z odnośnieniem do domu
lub przesyłką pocztą:

rocznie 24 mk., półrocz-
nie 12 mk., kwartalnie
6 mk., miesięcznie 2 mk.

Numer pojedynczy
15 fenigów.

MONITOR POLSKI

WYCHODZI CODZIENNIE Z WYJĄTKIEM NIEDZIELI I ŚWIĄT.

OGŁOSZENIA.

„Monitor Polski” przyj-
muje ogłoszenia rządo-
we, instytucji społecz-
nych i użyteczności pu-
blicznej, zaś od osób
prywatnych, tylko takie,
które wynikają ze sto-
sunku do władz rządo-
wych i powiatowych in-
stytucji.
Cena za wiersz drobnego
pisma (petit) po teście
1 Mk.

Redakcja i Administracja PL. Małachowskiego Nr 4.

Redakcja otwarta od 9—11 i 5—6 p. p.

Redaktor przyjmuje od 11—12 wypożyczeń.

Dodatek nadzwyczajny.

Rada Regencyjna do Narodu Polskiego.

Wielka godzina, na którą cały naród polski
czekał z upragnieniem, już wybiła.

Zbliża się pokój a wraz z nim ziszczenie
nigdy nieprzedawnionych dążeń narodu polskie-
go do zupełnej niepodległości.

W tej godzinie wola narodu polskiego jest
jasna, stanowcza i jednomyślna.

Odczuwając tę wolę i na niej opierając to
wezwanie, stajemy na podstawie ogólnych za-
sad pokojowych, głoszonych przez prezydenta
Stanów Zjednoczonych, a obecnie przyjętych
przez świat cały jako podstawa do urządzenia
nowego współżycia narodów.

W stosunku do Polski zasady te prowa-
dzą do utworzenia niepodległego państwa,
obejmującego wszystkie ziemie polskie, z do-
stępem do morza, z polityczną i gospodarczą
niezawisłością, jako też z terytorjalną niena-
ruszalnością, co przez traktaty międzynaro-
dowe zagwarantowanem będzie.

Aby ten program ziszczyć, musi naród polski
stać się jako mąż jeden i wyczerpać wszystkie siły,
by jego wola została zrozumiana i uznana przez
świat cały.

W tym celu stanowimy:

1. Radę Stanu rozwiązać.
2. Powołać zaraz rząd, złożony z przed-
stawicieli najszerszych warstw naro-
du i kierunków politycznych.

3. Włożyć na ten rząd obowiązek wy-
pracowania wspólnie z przedstawicie-
lami grup politycznych ustawy wy-
borczej do sejmku polskiego, opartej
na szerokich zasadach demokratycz-
nych i ustawę tę najpóźniej w ciągu
miesiąca do zatwierdzenia i ogłosze-
nia Radzie Regencyjnej przedstawić.

4. Sejm niezwłocznie potem zwołać i pod-
dać jego postanowieniu dalsze urzą-
dzenie Władzy zwierzchniej państwo-
wej, w której ręce Rada Regencyjna
zgodnie ze złożoną przysięgą władzę
swoją ma złożyć.

POLACY! Obecnie już losy nasze w znacz-
nej mierze w naszych spoczywają rękach. Okaż-
my się godnymi tych potężnych nadziei, które
z górą przez wiek żywili wśród ucisku i niedoli
ojcowie nasi. Niech zamilknie wszystko, co nas
wzajemnie dzielić może a niech zabrzmi jeden
wielki głos: **Polska zjednoczona niepo-
dległa.**

† Aleksander Kakowski.
Józef Ostrowski.
Zdz. Lubomirski.

Prezydent Ministrów:

Jan Kucjański.

Warszawa, 7 października 1918 r.

Materiał do stanowiska nr 2

Materiał do stanowiska nr 4

Imieniny Marszałka w Sulejówku. Józef Piłsudski odbiera raport od dowódcy kompanii honorowej podczas zmiany warty, 1925

Materiały do stanowiska nr 5

Nowy Dwór Mazowiecki (Modlin), spichlerz

*Nowy Dwór Mazowiecki (Modlin),
Klub Garnizonowy*

Nowy Dwór Mazowiecki (Modlin), koszary

Sierpc, stacja kolejowa

Sierpc, zagroda w Muzeum Wsi Mazowieckiej

Sierpc, kościół Wniebowzięcia NMP

*Płock,
wieża
Małachowianki*

*Płock, po-
mnik Jana
Pawła II
przed
katedrą*

Płock, Wzgórze Tumskie

Materiały do stanowiska nr 6

Stocznia w Modlinie, 1925

„PIĘKNE JESTEŚ MAZOWSZE, STĄD WZIĄŁEM SKRZYDŁA DO LOTU...”.
ŚLADAMI WOLNOŚCI KU POLSKOŚCI

Monitor rzeczny przy porcie wojennym w Modlinie, 1925

Modlin, monitor rzeczny ORP Horodyszcze w porcie wojennym, 1925

Fabryka broni Łucznik w Radomiu

Centralne Warsztaty Samochodowe w Warszawie

Materiały do stanowiska 7

Fotografia 1

Płock, ul. Grodzka, 1906

Fotografia 2

Płock, ul. Małachowskiego, 1926–1936

Fotografia 3

Płock, ul. Tumska, 1926–1935

